

Pařížská Sûreté pátrá

V. P. Borovička

Pařížská Sûreté pátrá

V. P. Borovička: Pařížská Sûreté pátrá

Vydání druhé.

Copyright © 2007 V. P. Borovička, dědicové

All rights reserved.

Vydalo nakladatelství Baronet a.s., Izraelská 6, Parha 10, www.baronet.cz
v roce 2007 jako svou 1234. publikaci.

Přebal a vazba © 2007 Ricardo a Baronet.

Ilustrace na přebalu © 2007 Richard Carrasco.

Korektorka Zdeňka Grigarová.

Sazba a grafická úprava Ricardo, Přemyslovská 38, Praha 3.

Tisk a vazba: **FINIDR**, s. r. o., Český Těšín.

Veškerá práva vyhrazena.

Tato kniha ani jakákoli její část nesmí být přetiskována, kopírována či jiným způsobem rozšiřována bez výslovného povolení.

Název a logo BARONET® jsou ochranné známky zapsané

Úřadem průmyslového vlastnictví pod čísly zápisu 216133 a 216134.

ISBN 978-80-7384-010-5

BARONET

Praha 2007

V. P. Borovička

**Pařížská Sûreté
pátrá**

Motto:

*Kdokoliv přestoupiv zákon svůj čin vykoná,
i když tím na okamžik vyhrál,
je už poražený.*

SAKJA-PANDITA

Všechny případy jsou skutečné.

Obsah

Ďáblova hezká tvář	11
Zločinec detektivem Sûreté	41
Proč jsem zabil matku	53
Rozhněvaná paní Caillauxová	59
Zatracený Švéd	89
Nesnesitelný děda	107
Proradný krasavec Saša	117
Francouzský případ	173
Pekelník	185
Charles Červená bota	229
Smrt ministra Chevaliera	241
Vrah s očima kočky	265
Nepovedený večírek	275
Fešácký kriminál	289
Panna	309
Dvakrát mrtvý muž	317
Elegantní darebáci	329
Mizerové	353
<i>Stručný životopis Sûreté</i>	375

Ďáblova hezká tvář

Marie-Madeleine d'Aubrayová byla krásná, na tom se shodli všichni. Měla jemný obličej, sametový hlas, elegantní pohyby, tmavé uhrančivé oči. Dovedla očarovat každého muže. Svých půvabů využívala, jak mohla. Narodila se 22. července 1630 ve vážené rodině. Její otec civilní soudce Dreux d'Aubray byl nejen zámožný, ale taky velmi vlivný muž. Byl správcem pařížského Châteletu. Tímto jménem byly označeny dvě budovy a také instituce hlavního města: vězení na levém břehu Seiny a pevnost Châtelet, v níž bylo sídlo francouzské justiční služby. Ať už vládl jedné či druhé, byl to mocný muž.

Jeho dcera byla do větru. Už jako nezletilá prý měla pletky s muži, a tak pro ni otec hledal vhodného ženicha. Našel ho, až když bylo dceři jednadvacet. V roce 1651 se Madeleine provdala za markýze de Brinvilliers.

Bylo to podivné manželství, i když za vlády Ludvíka XIV., v době válek, všeobecné demoralizace, období korupce, bezpráví a volných mravů, ne výjimečné. Markýz de Brinvilliers byl plukovníkem gardového pluku Trassi a v civilu prostopášníkem. Z válečných tažení, ale i od četných milenek přijížděl domů jen občas a nikdy se dlouho nezdržel. Jeho věčně těhotná manželka však nestrádala. Markýz měl vysoký roční příjem třicet tisíc livrů a ona dostala od otce věnem dalších dvě stě tisíc. Plukovník prožíval život v radovánkách, nebránil však své manželce, aby dělala totéž. A jako by

se rezie osudů ujala Prozřetelnost, sám přivedl své ženě do domu jejího pozdějšího milence, s nímž strávila příštích dvanáct let.

Jmenoval se Jean Baptiste Gaudin de Sainte-Croix, byl hejtmanem pluku, kterému velel markýz de Brinvilliers. Ti dva se spřátelili při jedné z pitek po vítězném tažení. François Gayot de Pitaval, který první popsal případ markýzy de Brinvilliers, ho charakterizuje jako levobočka vznešeného šlechtického rodu, jehož jméno zamlčoval ze strachu, aby se nedostala na veřejnost pravda o jeho nemanželském původu. Byl to první muž, který se narodil jako potenciální zločinec, svou špatnou povahu byl však schopen účinně zakrývat příjemným jednáním a hezkým zevnějškem. Narodil se v Montaubanu, byl vtipný, chytrý a vzdělaný, ale stejně jako jeho velitel de Brinvilliers lehkomyšlný sukničkář, který se celý den těšil na večer, kdy se pobaví.

Měl na tehdejší dobu podivného koníčka: věnoval se chemii, která stále důrazněji vyrůstala z dosavadní alchymie. Jakmile byl z pole doma, zavíral se ve sklepní laboratoři, kde se pokoušel realizovat dávný sen všech alchymistů, přeměnu kovů a změnu skupenství rtuti. Nikdy neměl dost peněz, ale s dluhy si starosti nedělal. Také proto se držel nového vlivného a bohatého přítele plukovníka de Brinvilliers. A později také jeho manželky a své milenky.

Setkali se v markýzově domě a ona se do něj na první pohled zamilovala. Byla mladá, hezká a duchaplná, opuštěná a on se najednou v jejím životě objevil jako rytíř na bílém koni. Manželství Brinvilliersových se totiž dostalo do hluboké krize, markýz už dávno neměl ani vindru a jeho manželka, s vydatnou pomocí otce d'Aubraye, docílila úředního rozdělení majetku. Měla teď všechny trumfy v ruce a především finanční prostředky, byla volná a nezávislá, mohla se bez potíží věnovat milenci, na němž byla citově zcela závislá. Už se se svým poměrem ani před veřejností netajili, o jejich

nezákonném vztahu se mluvilo na ulicích, nakonec věděl i soudce d'Aubray, na jaké scestí se dostala jeho dcera Madeleine.

Rozhodl se, že bude jednat. Dal na Sainte-Croix vydat zatykač, kterému se za krále Ludvíka říkalo letre de cachet. Nechal ho sebrat přímo na ulici, když jel kočárem za Madeleine, a dal ho zavřít do Bastily. Je pochopitelné, že si zneprátelil záletníka, ale docílil ještě něčeho horšího, jako nikoho na světě ho od této chvíle nenáviděla jeho vlastní dcera.

Pobyt bohatých vězňů v Bastile nebyl zřejmě tak hrozný. Dozorci zavírali za příslušný úplatek jedno i obě oči. Marie-Madeleine nejdříve udržovala se svým milencem prostřednictvím motáků čilou milostnou korespondenci, později ho dokonce v jeho cele pravidelně navštěvovala. A tam se seznámila s jednou z hlavních postav budoucí tragédie. Byl prý Ital a říkalo se mu Maestro Exili. Povoláním byl travič. Nikde se nenašly záznamy o důvodu jeho pobytu ve vězení, zachoval se však sice jen přibližný, ale přece jen záznam jejich rozhovoru:

„Francouzští zločinci jsou moc čestní,“ prohlásil Maestro Exili markýze de Brinvilliers. „Jsou nešikovní, když se mstí. Často se pak sami stávají oběťmi svých vlastních činů.“

„Proč si to myslíte?“ zeptala se markýza.

„Protože to vím. Naděláte kolem obyčejné vraždy tolik rámusu, že se následky msty obrátí proti vám. Tak přijdete o čest i o majetek.“

„Máte snad jiné zkušenosti, Maestro?“

„V Itálii to děláme jinak, madame. Jemněji a vůbec nenápadně.“

„Jak lze někoho zabít nenápadně?“

„Tichá smrt a osamělá. Nikdo nikoho nezabíjí dýkou, neteče krev a oběť nevolá o pomoc.“

„Myslíte jedy?“

„Dokonalé jedy. Ani lékaři při pitvě je neobjeví. Pomalá nebo okamžitá smrt. Jak si vyberete, madame.“

Je to umění, madame, při němž nám pomáhá sama příroda.“

Nelze přísahat, že se ti dva ve vězení bavili právě takto, kronikáři dávných kriminálních případů nevěděli ještě nic o zásadách literatury faktu. Jisté však je, že travičství mělo ve starém Římě, a samozřejmě i později, své mistry. Vraždy nepohodlných, nenáviděných či politicky nepřijatelných bylo možné objednat. Slavná neapolská travička Trufania se svým zločinným uměním dostala do dějin.

Sainte-Croix byl chápatelným žákem Maestra Exiliho a markýza také. Nenávist rostla, oba milenci se připravovali použít svých vědomostí v praxi. Museli si vybrat oběť, museli počkat, až se Sainte-Croix dostane z Bastily. On nenáviděl celou svou duší otce své milenky, který ho dal poslat za mříže, ona otci zazlívala, že ji oddělil od milovaného muže. Oba pak společně začali uvažovat, jak výhodná by byla smrt civilního soudce d'Aubraye. Jeho dcera by po něm přece zdědila obrovský majetek.

Někteří kronikáři tvrdí, že Maestro Exili byl učenlivým žákem Trufanie, že svému příteli ve vězení prozradil recepty na míchání jedů, které šikovný chemik Sainte-Croix po propuštění z vězení nejen vyzkoušel, ale ještě zdokonalil. On prý byl iniciátorem pozdějších zločinů, markýza de Brinvilliers byla jen poslušným nástrojem vraha.

Je pravděpodobné, že se Sainte-Croix připravoval na zločineckou kariéru dávno předtím, než se seznámil s markýzou de Brinvilliers. Sešel se totiž s významným švýcarským chemikem Glazerem, který přijel do Paříže, kde se stal hlavním dvorním apatykářem krále. Také však přednášel a psal vědecké knihy, on dodával, zřejmě aniž co tužil, oběma spiklencům chemikálie pro výrobu jedů.

První obětí se měl stát soudce Dreux d'Aubray. Jeho dcera se v laboratoři učila travičskému umění. Svě výrobky nejdřív zkoušela na zvířatech ve svém bytě

na rue Saint-Paul, později se dokonce pokusila ověřit si účinnost jedů na lidech. Pokusným králíkem, který byl po ruce, se stala komorná Françoise Rousselová. Její paní jí podala otrávené maliny a šunku posypanou jedem, aby zjistila jeho účinnost. Françoise měla štěstí, ani jedna, ani druhá dávka nebyla smrtelná. Když se uzdravila, dávala si už pozor. Byla jednou z prvních, ne-li vůbec první, která podezírala svoji paní z travičství.

Ani ubožáci z nemocnice pro staré nemajetné občany nazvané Hôtel de Dieu nic netušili. Chodila je navštěvovat, nosila jim koláčky s jedem a pozorovala účinky. Komorná experiment přežila, někteří nemocní také, jiní však zemřeli a nikdo netušil, že odešli z tohoto světa po požití otráveného pečiva.

Později vydala o přípravách obou zločinců na vraždy jedem významné svědectví madame de Sévigné. V dopisech své dceři napsala, že markýza dávala dokonce i hostům ve svém domě paštičky z holubího masa s přísadkou jedu, nikoliv však s úmyslem zavraždit je, ale vyzkoušet účinnost a pozorovat, jak otrava probíhá. Někteří z nich však stejně zemřeli.

Proradná dcera sehrála před otcem frašku. Předstírala, že se rozešla s milencem, navštěvovala otce a zvala ho k sobě, jezdila s ním na rodinné venkovské sídlo Offémont. Tam se o starého pána pečlivě starala. Soudce měl radost, že se konečně usadila, děkoval jí, že mu zpříjemňuje stáří. V klidné pohodě venkovského sídla podala dcera otcí pohár otráveného vína.

Postup pečlivě promysleli. Madeleine předstírala starost o zdraví svého otce, a tak odpočátku sama připravovala některá jídla a starala se o pití. Nikdo nic netušil, ani soudce nepoznal, že polévky, které měl tak rád, jsou otrávené. Do jídla přidávala jed po částech. Nespěchala, dobře si vypočítala, že čas pracuje pro ni. Jed, šlo zřejmě o sloučeninu arzenu, působil pomalu, ale jistě. Nejdřív začal starý pán zvracet, pak trpěl nesnesitelnými žaludečními bolestmi. Zavolala lékaře, ti ho

ošetřovali jako všechny jiné nemocné, netušili, že má v těle zhoubný jed. Když se přidala horečka, soudce se rozhodl, že se vrátí do Paříže, kde ho mohli ošetřovat ti nejlepší lékaři. Nebylo to nic platné. Zemřel v hrozných bolestech po několika dnech.

Nepitvali ho, nebylo proč. Nepátrali po příčině nemoci, byl dost starý a stovky mladších umíraly také. Nikoho nenapadlo, že dcera, která se o otce v posledních dnech jeho života tak pečlivě starala, by mohla mít vinu na jeho smrti. Ošetřovala ho s péčí a láskou, viditelně jeho smrtí trpěla. Chodila v hlubokém smutku se zarudlýma očima a vyloženě si libovala ve falešné póze. Roli hrála na výbornou.

Očekávaný úspěch se však nedostavil. Dcera sice dědila, ale hlavní část majetku připadla jeho synům. Starší se stal nástupcem soudce v úřadě a správcem nemovitostí, mladší, parlamentní rada, zdědil další část. A tak se oba Madeleinini bratři stali překážkou před cílem, kterou bylo zapotřebí odstranit.

Markýzin milenec Sainte-Croix byl krutý zločinec. Zcela bezohledně a zřejmě bez výčitek svědomí řekl milence, že je třeba odstranit oba bratry, pak dostane celý majetek ona. Souhlasila. Tím vlastně podepsala nad sourozenci rozsudek smrti. Sainte-Croix byl obezřetný v plánování zločinu. Nic nechtěl nechat náhodě, a i když první vražda prošla bez povšimnutí, u dvou dalších se chtěl ještě lépe pojistit proti možnému podezření. Ani on, ani markýza se tentokrát nesměli objevit na scéně, jed jim tedy musel podávat někdo třetí. Sainte-Croix se také ujal velení.

Vybraný darebák se jmenoval Jean Amélin zvaný La Chaussée a pracoval u Sainte-Croixe jako sluha. Také on byl všeho schopný. Když mu dobře zaplatí, udělá cokoliv a bude mlčet.

La Chaussée změnil zaměstnavatele. Postarala se o to markýza de Brinvilliers. Její mladší bratr hledal nového sluhu, ona mu doporučila Amélina. Oba bratři žili na rodinném venkovském sídle v Offémontu. Tajně

řízený sluha mohl tedy vykonat svou hroznou povinnost podle pokynů svého skutečného pána Sainte-Croix. Jako odměnu měl dostat sto pistolí, což bylo v době krále Ludvíka XIV. dost peněz (1 pistole byla 10 livrů). Sluha byl kvalifikovanou pracovní silou, také on se vyznal v chemii, celá léta totiž pomáhal svému chlebo-dárci v laboratoři.

První pokus ztroskotal. La Chaussée dostal od Sainte-Croix jed, při nejbližší příležitosti ho měl panu d'Aubrayovi namíchat do jídla či do pití. Udělal to nešikovně. Nasypal prášek do sklenice s vínem, ale přehnal dávku, a tak po léta cvičený jazyk pana d'Aubraye okamžitě poznal, že víno nestojí za nic. Zavolal sluhu, vynadal mu a nařídil, aby přinesl ze sklepa jinou láhev a otevřel ji až na stole před ním.

Začátkem dubna 1670 se vydal starší bratr o velikonočních svátcích na svůj statek do Villeguoy v oblasti Beauce a pozval také mladšího. Doprovázel ho jeho nový sluha La Chaussée. Při velké večeři pořádané pro několik desítek hostů se některým později udělalo špatně po požití paštiky a srnčího ragú. Ti, kdo je nejedli, potíže neměli. Oba bratři trpěli silnými křečemi v žaludeční krajině, proto se raději 12. dubna narychlo vrátili do Paříže, aby se mohli dát ošetřit rodinným lékařem. Vypadali příšerně, měli nesnesitelné bolesti, ale ani konzilium významných doktorů nenašlo příčinu náhlé nemoci.

Bratři byli na nejlepší cestě na onen svět, proto si dal travič Sainte-Croix od markýzy de Brinvilliers zaplatit za vraždu předem. Vystavila mu dlužní úpis na částku třiceti tisíc livrů na jeho jméno a ještě druhý na pětadvacet tisíc. Měla přece zdědit velké jmění.

Oba bratři chřadli podle plánu, stále těžce zvraceli, nemohli jíst, v žaludku prý měli palčivost ostrou jako oheň. První z nich zemřel 17. června, druhý o deset dní později. Tak dlouhé utrpení jim připravila jejich vlastní sestra Madeleine.

Tentokrát odvezli mrtvé do pitevny, kde lékaři zjistili, že měli žaludky v rozkladu. Tkáň byla jakoby

spálená, játra se rozpadala, dvanácterník byl porušen a měl téměř černou barvu. Mnohé nasvědčovalo tomu, že byli oba muži otráveni, ale přes toto podezření nezačala policie ještě vyšetřovat. A koho také? Markýza de Brinvilliers byla daleko odtud, její milenec taky někde na druhém konci Francie. A La Chausée? To byl přece věrný sluha mladšího d'Aubraye, ošetřoval nemocného po celou dobu jeho trápení a pán mu za tyto služby v závěti dokonce odkázal tři sta livrů.

Mladší bratr žil déle než starší, snad proto, že jeho organismus se dokázal déle bránit, ale 27. června 1670 bylo po všem. Markýza de Brinvilliers dosáhla svého cíle. Zbývala sice ještě mladší sestra, ale s tou si nedělala starosti. Kdyby bylo třeba, postará se o ni sama. Později se totiž objevilo svědectví jisté dámy, která si nepřála být jmenována a jejíž přání soud respektoval, a ta dosvědčila, že markýza byla na travičské akce dobře připravena.

„Byla jsem v domě, když paní markýza pořádala velkou večeři a trochu víc pila. Odvedla jsem ji tedy do ložnice, ale ona vůbec nechtěla jít spát. Vykládala páte přes deváté, ale dohromady nic, co by stálo za řeč. Pak se začala chvástat, dovrávorala ke skříni, vytáhla odtud vykládanou kazetu a řekla: Nikoho se nebojím, tady mám svou zbraň. Pomstím se, komu budu chtít, v téhle dřevěné krabici mám uloženo velké dědictví.“

Svědčyně byla dcerou známého lékárníka, proto se vyznala v oboru a později vypověděla:

„Zahlédla jsem, že má v té krabici sublimát v prášku, ale taky v pastě. Když se druhý den probírala, zavedla jsem řeč na příhodu z minulého dne, ale ona o tom nechtěla mluvit. Mávla rukou, že to byly jen řečičky. Ale jednou později, bylo to na podzim, mi ještě řekla, abych krabici spálila, kdyby umřela.“

„Nemluvila někdy o jedech?“ zeptal se soudce.

„Často. Řekla něco, jako že se může zbavit nepřijemných lidí, že na to nepotřebuje žádnou zbraň, jí sta-

čí polévka. A jednou, když měla velké starosti, řekla, že se raději otráví, než aby se trápila.“

Chlorid rtuťnatý, jemuž se říkalo sublimát, je prudký jed. Jak se později ukázalo, měla markýza de Brinvilliers v dřevěné krabici ještě další chemikálie, jimiž bylo možné nenápadně zavraždit člověka. Nelze pochybovat o tom, že by markýza bez dlouhého rozmyšlení jedy použila. V cestě jí přece stála její sestra Thérèse d'Aubrayová, ale také její manžel. Oba se však měli na pozoru. Tři náhlá úmrtí v rodině vzbudila podezření, travička musela být opatrná.

Známa francouzská spisovatelka markýza Marie de Sévigné, která po celých pětadvacet let psala své dceři bydlící na venkově dopisy, vytvořila jakousi kroniku doby Ludvíka XIV. Měla rozsáhlé společenské styky, leccos se tedy dozvěděla a to, co slyšela, dovedla vtipně napsat.

„Paní Brinvilliersová by se ráda vdala za Sainte-Croixe,“ tvrdila v jednom z dopisů. „Proto začala svému manželovi dávat do jídla jed. Ale Sainte-Croix neměl vůbec chuť se s ní oženit. Hnusila se mu. Proto tajně podával jejím manželovi zase dávky protijedu. Tak ten ubohý muž zůstal naživu, ale zmítal se stále na pokraji smrti, jednou otráven jedem, pak zase oslaben protijedem.“

V kronikách případu markýzy de Brinvilliers nelze vystopovat začátek podezření, že v případě tří zemřelých d'Aubrayů není všechno v pořádku. Je možné, že se o tak okaté náhodě začalo povídat v pařížských salonech, je pravděpodobné, že se pařížská policie začala zajímat o pozadí podezřelých událostí. Ale k odhalení případu přispěla především náhoda. Sainte-Croixovi se přihodila tragická nehoda.

V praxi si vyzkoušel své jedy bez toho, že by vzbudil nežádoucí podezření. Dostal se ke značnému majetku, mohl se tedy zcela věnovat svému koníčku. Stále častěji se zamykal ve sklepní laboratoři, stále hlouběji pronikal do tajů chemických procesů. Jako staří alchy-

misté i on experimentoval od rána do večera. Protože pracoval s nebezpečnými jedy, jejichž výpary byly smrtící, vyrobil si ze skleněné baňky cosi podobající se potápěčské přilbě. Chránila mu obličej před žíravinami a jedovatými výpary. Dne 30. července 1672 mu maska nedopatřením spadla a roztránila se na střepy a Sainte-Croix se během několika minut udusil.

Našli ho sousedé, zavolali policii. Vyšetřovatelé nejdříve laboratoř pečlivě prohledali, pak byt zapečetili, Gaudin de Sainte-Croix byl totiž zadlužený až po uši. Za krátkou dobu dokázal utratit celý majetek.

„Mezi jiným jsme v bytě objevili krabici,“ řekl později policejní důstojník Desgrais. „Když jsem otevřel víko, našel jsem pod ním obálku s krátkým sdělením, že celá krabice má být neprodleně doručena markýze de Brinvilliers. Všechny lahvičky a krabičky jsou její, nikomu jinému by nebyly nic platné.“

„Co to bylo za lahvičky a krabičky?“ zeptal se vyšetřující soudce.

„Soupis je v protokolu, Ctihodnosti.“

„Bylo tam ještě něco zajímavého?“

„Dopis, Ctihodnosti. Je datován 25. května 1670 odpoledne a podepsán Sainte-Croixem. Jak vidíte, Ctihodnosti, je na obálce ještě příkaz, že balíček je určen panu Penautierovi a má se mu neprodleně odevzdat.“

„Zjistili jste, kdo je Penautier?“

„Jistě, Ctihodnosti. Velmi bohatý muž. Vrchní církevní výběrčí daní.“

„Jaký měl vztah k zemřelému Sainte-Croixovi?“

„Byl to jeho přítel. Mimochodem, Ctihodnosti, je to velice vážený muž a jeden z nejvzdělanějších spolupracovníků ministra financí pana Colberta.“

„Co jste udělali s krabicí?“

„Cítili jsme se vázáni posledním přáním tragicky zemřelého, ale všechno jsme pečlivě prohlédli a sepsali.“

„Co je ještě v tom dopise?“

„Jedna pozoruhodná poznámka, Ctihodnosti. Nálezce má krabici okamžitě odevzdat markýze de Brinvil-

liers, bytem v rue de Saint-Paul, kdyby však madame markýza zemřela dříve než monsieur Sainte-Croix, má být krabice i s obsahem spálena. Taková byla jeho poslední vůle.“

V krabici byly nalezeny dva balíčky, jeden z nich s mnoha pečetěmi a prosbou, aby byl spálen bez otevření, nebude-li moci být odevzdán markýze de Brinvilliers. Bylo v něm nalezeno půl libry sublimátu, ve druhém pak dva menší, v jednom půl unce sublimátu, ve druhém dvě unce a čtvrt libry římského vitriolu a ještě další upravený vitriol. Dále byla v krabici nalezena velká hranatá láhev naplněná čirou tekutinou. Policisté ji dali prozkoumat přítomnému lékaři dr. Morreauovi, ale ten nebyl schopen na místě poznat, co je uvnitř. Podle policejního protokolu obsahovala půl setieru čiré tekutiny, na jejímž dně ležela bílá usazenina. Setier byla stará míra, rovnající se asi čtvrtlitru.

Porcelánový hrnec byl naplněn asi dvěma až třemi librami opia, obálka asi dvěma či třemi drachmami sublimátu v prášku. V malé krabičce našli takzvaný pekelný kámen, dusičnan stříbrný, který se používá i v medicíně k leptání. Kus antimonu, prudkého jedu, dobře rozpustného ve vodě, způsobujícího smrt do čtyřadvaceti hodin, vážil tři libry. V pytlíku byl prášek, který doktor Morreau označil za sušené výhonky kdoule, používaný k zastavení krvácení u žen.

Ve sbírce jedů a žíravých sloučenin našli ještě několik obálek. Všechny měly stejný nápis: Rozličné, podivné a tajné prostředky. V jiném balíku bylo šest malých balíčků nadepsaných jmény a adresami známých i méně známých osobností. Všechny obsahovaly prudký jed sublimát.

To byl obsah protokolu sepsaný Petrem Fraterem, písařem komisaře Picarda, který převzal vyšetřování případu. Ten také zjistil, že travič Gaudin de Sainte-Croix spolupracoval s markýzou de Brinvilliers. Našly se totiž nejen její milostné dopisy, které si Sainte-Croix schovával, ale také onen dlužní úpis na částku 30 000 livrů.

Komisař Picard pak požádal soudní znalce z oboru chemie a farmacie, aby se k obsahu krabice vyjádřili.

„Tento jed,“ píše neznámý znalec v posudku pro soud, „není možné při analýzách vystopovat. Tak je skrytý, tak tajný. Všechny dosavadní zkušenosti nejsou nic platné. Známými prostředky nelze zjistit jeho přítomnost v organismu.“

Obvykle se zkoušky jedů provádějí ohněm, vodou nebo při pokusech se zvířaty. Známé jedy obvykle ve vodě klesají ke dnu. Stejně spolehlivá je ale taky analýza plamenem. Všechny neškodné sloučeniny se horkem vypaří, spáleny ohněm, zůstává však látka ostré štiplavé chuti, odolávající všemu. Zdánlivě není škodlivá. Při pokusu na zvířatech se po ní nenašly žádné stopy. Zdá se, že zbytky jedu jsou neviditelné. Přesto jsou právě u zvířat ještě působivější. Rozlézá se v celém těle, vniká do všech jeho částí a ničí každou tkáň, s níž přijde do styku. Spaluje a vysuší všechny vnitřní orgány.

Sainte-Croixův jed není při analýzách zjistitelný, znalosti lékařů i jejich umění jsou nedostatečné. Tento jed, na rozdíl od ostatních, plave na vodě nebo se rozpouští. Ani při zkoušce zahříváním nezanechá stopy, mimo nasládlé a neškodné sedimenty. Ani v orgánech zvířat nelze najít zbytky. Všechny orgány se jeví jako zdravé a ničím nenapadeny. Přitom už odumírají.“

Zkoušeli, co se dalo, zpráva o nových jedovatých sloučeninách, které jsou nezjistitelné, vzbudila mezi odborníky rozruch. Všechny jedy však nebylo možné utajit. V přípravném řízení komisař Picard soudci řekl:

„Lékaři provedli všechny možné pokusy. Nejdřív dali několik kapek jedu z jedné Sainte-Croixovy lahvičky do roztoku vinného kamene rozpuštěného v mořské vodě. Nezjistili nic. Pak nalili jed do nádoby s pískem. Také nic. Nakonec podali pár kapek jedu psovi, krocanovi a holubovi. Ti za chvíli zcepeněli. Když je pečlivě pitvali, nenašli v jejich útrokách žádné stopy jedu, jen

v jejich srdečních komorách nepatrné množství sražené krve.“

„To znamená, že policie nemá důkaz?“

„Zatím, Ctihodnosti.“

„Pokračujete ve zkouškách?“

„Už ne. Nedostali jsme se totiž ani o krůček dál. Znalci ještě zkoušeli dát jed v jehněčích drobcech kočce. Nejdřív je sežrala, pak všechno zvrátila, druhého dne ráno ji našli mrtvou.“

„Takže opravdu nic, komisaři?“

„Snad ještě jednu dvě věty z milostných dopisů, Ctihodnosti.“

„Kdo komu je psal?“

„Markýza svému milenci Sainte-Croixovi. Jsou velmi vášnivé, ale i bezvýhodné. V jednom z nich je tato věta: Došla jsem k názoru, že nemá smysl, abych dál žila. Proto jsem požila něco z toho, co jste mi dal, tu věc podle Glazerova receptu jsem vzala dnes večer. Jsem připravena obětovat pro vás svůj život. Nemohu vám však slíbit, že zemřu dřív, než se s vámi sejdu a rozloučím se navždy.“

„No dobře, komisaři Picarde, ale ona se přece neotrávila.“

„Hrozila tím však milenci, to znamená, že musela mít u sebe jeho jed. Anebo mu lhala a chtěla ho vystrašit.“

Sainte-Croix byl ženatý, o jeho smrti se tedy nejdřív dozvěděla jeho manželka a od ní jeho milenka markýza de Brinvilliers. Když se doslechla o zabavení krabice s kompromitujícím materiálem, přijela z Picpus, kde se tehdy zdržovala, do Paříže a pokusila se dostat krabici zpět.

„Markýza de Brinvilliers přišla asi v deset hodin večer do domu mého pána,“ vypověděl zapisovatel komisaře Picarda Frater, „a chtěla s ním za každou cenu mluvit. Odpověděl jsem jí, že pán už odešel na lože. Nebylo to nic platné, prosila mě, abych ho vzbudil a řekl mu, že přišla kvůli té zabavené krabici. Jsou v ní její

věci a nikdo nemá právo zlomit pečetě, bylo by to porušení platných předpisů. Šel jsem tedy do pánovy ložnice a řekl jsem mu, co markýza chce. Vzkázal jí po mně, že už je v posteli. Ona mu zase po mně vzkázala, že si příštího dne ráno pro krabici pošle sluhu. Pak odešla. Byla velmi vzrušená.“

Při výsleších a později před soudem vyšly najevo ještě jiné okolnosti, svědčící pro spoluvinu markýzy de Brinvilliers na násilné smrti otce a bratrů.

„Paní Brinvilliersová řekla, že její nejstarší bratr byl budižkničemu a nečestný muž,“ prohlásil při výslechu svědek Cluet. „Kdyby jí šlo o to, zbavit se ho, mohla prý to dávno udělat, ještě když byl ve funkci intendanta v Orléansu. Dva šlechtici by se o to byli postarali.“

„Co řekla ještě?“ zeptal se vyšetřující soudce.

„Řekla, že se přátelila se Sainte-Croixem a psala mu vášnivé milostné dopisy jen proto, aby od něj vylákala onu krabici. Ráda by zaplatila třeba i padesát luisdorů každému, kdo by jí tu krabici přinesl.“

„Proč si myslíte, že chtěla obětovat tak velkou částku?“

„Nechtěla, aby se někdo dozvěděl, co v krabici je. Řekla, že tam jsou důležité věci, ryze osobního rázu, které mají cenu jen pro ni a pro nikoho jiného.“

„Co jste jí na to odpověděl?“

„Řekl jsem jí, že už je asi pozdě, protože Picard prohlásil, že v ní našel podivné věci.“

„Reagovala nějak na to sdělení?“

„A jak! Její obličej najednou zalil ruměncem a ona se snažila odvést rozhovor na jiné téma. Našel jsem odvahu a zeptal jsem se jí, jestli snad nemá něco společného s těmi vraždami jedem, z nichž policie podezřívá Sainte-Croixe.“

„Co vám na to odpověděla?“ zeptal se vyšetřující soudce nedočkavě.

„Proč zrovna já? divila se. Ale, Ctihodnosti, zřejmě ji to strašně rozčílilo. Já vím, byla to ode mě drzost, ale myslím si, že jsem trefil do černého. Ona totiž, jako by

ani nevěděla, co říká, najednou dodala, že dost dlouho Sainte-Croixe uháněla, aby jí tu krabici dal.“

„Nezeptal jste se jí, proč ji tolik chtěla?“

„Zeptal, Ctihodnosti, a ona mi odpověděla: Kdybych jí dostala, dala bych ho pověsit.“

„Můžete tu výpověď odpřisáhnout?“

„Jistě, Ctihodnosti. Rád. Všechno, co jsem řekl, je pravda.“

Markýza de Brinvilliers brzo pochopila, že se ke krabici, o niž tolik stála, snadno nedostane. Kompromitující chemikálie se ocitly v rukou policejních důstojníků, dřív nebo později pro ni přijdou. Proto si sbalila nejnuttější věci a za temné noci odjela z Picpus. Její mladší sestra jí pomohla přes hranice do Německa, později pod cizím jménem do přístavu Le Havre, odtud do Anglie a nakonec do Lutychu ve východní Belgii, kde zmizela v klášteře. Ještě před odjezdem pověřila svého právního zástupce, aby požádal policii o vydání jejího majetku, krabice se zapečetěnými balíčky. O jeho akci se zachoval tento zápis:

„Dnešního dne, měsíce a roku dostavil se Alexandr La Mare, pověřenec madame Marie-Madeleine d'Aubray, markýzy de Brinvilliers, která ho pověřila sdělit úřadům následující: jestli se v oné krabici nachází její dlužní úpis na třicet tisíc livrů, jde o listinu, která byla vylákána lstí a křivými přísliby. Je ochotna v této věci vypovídat a současně žádá, aby byla listina prohlášena za neplatnou.“

Nedocílila, co zamýšlela. Naopak, tímto prohlášením jen potvrdila, že byla nejen Sainte-Croixovou milenkou, ale také spoluvinicí. V této fázi vyšetřování případu se objevil na scéně další aktér. I jemu šlo o peníze, ani on nechtěl přijít zkrátka. Jean Amélin zvaný La Chaussée se sám dostavil na policii, a tak se vlastně dobrovolně vydal spravedlnosti. Protestoval totiž proti zapečetění bytu svého bývalého pána Sainte-Croixe.

„Můžete nám říct proč?“ zeptal se ho komisař.

„Protože tam mám své věci.“

„Vy jste tam přece nebydlel!“

„Poslední dobou sice ne, ale sloužil jsem u pána celých sedm let a dal jsem mu do opatrování všechny úspory. Chci je zpátky.“

„Kolik jste si u něho uložil?“

„Sto pistolí a sto stříbrných tolarů.“

„Měl je váš pán uloženy v pancéřované truhlici?“

„Ne, jsou zašity ve lněném váčku za okenním rámem v pánově ložnici. V tom váčku musí být taky potvrzení, že tyto peníze jsou mé úspory a že jsou mým majetkem. Taky tam musí být dlužní úpis na částku tří set livrů, které mi dlužil pan rada d'Aubray, vystavený ve prospěch jistého pana La Serre, a tři stvrzenky mého bývalého mistra. Každá je na sto livrů.“

„Dobře, monsieur, ale co chcete od nás?“ zeptal se komisař.

„Abyste mi ty peníze dali.“

„Kde jste si vydělal tak velké částky?“

„No kde? Ve službě!“

„To jste měl tak rozhazovačné pány, že vás platili jako králova komorníka?“

„Můj pán byl dobrý.“

„Pokud vím, tak ale nikdy neměl peníze.“

La Chaussée se sám chytil do pasti. Bylo zřejmé, že dostal tak dobře zapláceno buď za zvláštní služby, anebo za mlčení. Obojí znamenalo spoluvinu. Policisté prohledali ještě jednou byt mrtvého Sainte-Croixe, zjistili, že všechny věci jsou přesně na místech, která jmenoval La Chaussée, což potvrdzovalo, že byl v pánově bytě obeznámen s každou maličkostí. Svědkové z okolí pak dosvědčili, že byl pánovou pravou rukou, chodil nejen nakupovat, ale pomáhal mu i v laboratoři.

Když se La Chaussée dozvěděl o těchto okolnostech, zmizel v pařížských ulicích a několik dní se skrýval. Současně s důstojníky policie však po podezřelém pátrala na vlastní pěst i vdova po mladším d'Aubrayovi, madame Margot de Villarceau. Když se dozvěděla, že

La Chaussée byl vlastně pomocníkem v laboratoři, kde se vyráběly jedovaté sloučeniny, a později sluhou jejího manžela, podala na něj trestní oznámení pro vraždu jedem. Našli ho třetí den, přivedli ho v poutech na policejní stanici, prohledali ho, v kapsách měl prudký jed. Krátce poté ho obžalovali z úkladné vraždy. Před soudním dvorem defilovali svědci. Apatykářský učedník v Glazerově lékárně Lorenzo Perette prohlásil:

„Viděl jsem tu dámu ve společnosti pana de Sainte-Croix. Oba chodili k nám do apatyky. Zeptal jsem se jednou sluhy, kdo to je. Řekl mi, že je to markýza de Brinvilliers. Vsadím svůj krk, že chodila k panu Glazerovi pro jedy. A ještě něco. Nevím proč, ale kočár, kterým přijela, zastavil vždycky o kousek dál. Nikdy nepředjela před vchod do lékárny.“

Prokurátor předvolal ještě další svědkyni, dceru jiného lékárníka, a soudce se jí zeptal:

„Jak se jmenujete?“

„Jmenuji se Armanda Huetová.“

„Znala jste markýzu de Brinvilliers?“

„Ano, Ctihodnosti.“

„Chodila jste do jejího bytu?“

„Mohla jsem k ní přijít bez ohlášení, kdy jsem chtěla.“

„Jak se k vám chovala?“

„Velmi dobře.“

„Viděla jste ji někdy opilou?“

„Ano, Ctihodnosti. Hodně pila. A jednou, když byla velmi opilá a šla si lehnout, aby se z opice vyspala, ukázala mi tu plechovku a říkala, že je v ní obrovská moc, že se může, kdy se jí zachce, pomstít nepřátelům.“

„Mohla jste nahlédnout do plechovky?“

„Ano, Ctihodnosti.“

„Co v ní bylo?“

„Sublimát.“

„Jste si tím jista, mademoiselle Huetová?“

„Jsem, Ctihodnosti. Vyznám se v chemikáliích. Byl zčásti v prášku, zčásti v kusech. Když ji jednou kdosi

rozzlobil, vyhrožovala, že má prostředky, které jsou stejně tak jisté jako kulka z pistole.“

„Všimla jste si, mademoiselle Huetová, že se někdy stýkala se sluhou zvaným La Chaussée?“

„Ano, Ctihodnosti. Jednou jsem je přistihla v důvěrném hovoru.“

„Zaslechla jste, co si říkali?“

„Všechno jsem neslyšela, ale říkala mu, že je hodný hoch a pohládila ho po tváři. Prokázals mi dobré služby, řekla ještě.“

Také komorná Villerayová svědčila o tom, že se La Chaussée stýkal s markýzou.

„Přistihla jsem je jednou ve velmi důvěrném rozhovoru.“

„Kdy to bylo?“

„Krátce po smrti mladého pana d'Aubray.“

„Jak se chovali?“

„Velice důvěrně. Dalo by se říci, že něžně.“

„Chcete tím říci, že byli milenci?“

„Nedovolím si to říct, Ctihodnosti, ale asi tak dva dny po smrti milostpána byli spolu v ložnici madame markýzy, a protože přišel neohlášen pan Cousté, tajemník zemřelého pána, musela madame schovat pana La Chaussée pod postelí.“

„Vy jste to viděla na vlastní oči?“

„Ano, Ctihodnosti. Zakleपालa jsem, vešla dovnitř a řekla, že přišel monsieur Cousté. Madame markýza znervózněla a ukázala panu La Chaussée, aby vlezl pod postel.“

To byla jen některá svědectví. V procesu však vypovídal také obžalovaný La Chaussée, kterého podrobili tak zvanému útrpnému výslechu na mučidlech, což bylo v té době běžné. Přiznal, že mu pan Sainte-Croix jednou řekl, že mu markýza de Brinvilliers dala jed, aby jím otrávil oba její bratry.

„Přiznávám se, Ctihodnosti, před vámi a před bohem všemohoucím, že jsem jim jed podal v polévkách, trochu jsem přidával do paštik a také do nápojů.“

„Kde jste to dělal?“

„V jejich domě ve Villeguoy.“

„Dostal jste od svého pána za tyto zločinné služby zapláceno?“

„Pan Sainte-Croix mi slíbil sto pistolí, když se mi to povede.“

„Podával jste mu zprávy, jak se záležitosti vyvíjejí?“

„Ano, Ctihodnosti. Nařídil mi to.“

„Myslíte si, že o tom věděla markýza de Brinvilliers?“

„Sám mi jednou řekl, že ta o ničem neví.“

„Věřil jste tomu?“

„Ne, Ctihodnosti, protože mi už jednou předtím řekl, že ona mu dala jed.“

„Takže o tom věděla?“

„Určitě, Ctihodnosti. Několikrát se mnou hovořila o jedech.“

„Proč právě s vámi?“

„Věděla, že se v tom vyznám. Pomáhal jsem pánovi v laboratoři. A taky mě přemlouvala, když jsem pány otrávil, abych utekl. Dala mi taky peníze na cestu.“

„Proč jste ji neuposlechl?“

„Nevěřil jsem, že by se na to mohlo přijít. Můj pán taky chtěl otrávit markýzinu sestru, slečnu d'Aubray, a přál si, abych k ní vstoupil do služby.“

I když už vlastně v této fázi soudního líčení bylo rozhodnuto, stojí za zmínku ještě svědectví někdejšího markýzina hofmistra Briancourta, který byl kdysi také jejím milencem.

„Znal jste markýzu de Brinvilliers dobře, pane Briancourte?“

„Velmi dobře, Ctihodnosti.“

„Mohl byste sdělit soudnímu dvoru vaše stanovisko k případu? Je nám totiž známo, že jste se během tohoto procesu vyjádřil, že nyní je markýza ztracena.“

„Ano, Ctihodnosti, to jsem řekl.“

„Řekl byste nám důvody?“

„Byla schopna takového činu.“

„Máte pro své tvrzení nějaké důkazy?“

„Vždycky u sebe nosila jed.“

Dne 4. března 1673 vyslovil soud rozsudek ve věci obžalovaného Jeana Améline, zvaného La Chaussée. Byl odsouzen k trestu smrti vpletením do kola. Proces proti markýze de Brinvilliers zahájili o dvacet dní později v její nepřítomnosti.

Markýza zatím žila v klidu a pokoji v klášteře v Lutychu a byla přesvědčena, že je zde v bezpečí. Všeobecně se v té době uznávalo právo azylu i pro zločince, obvykle se však nevztahovalo na penězokazy a traviče. Proto vyslala pařížská policie do Lutychu policejního důstojníka Desgraise, aby v klášteře markýzu zatkl a předvedl před pařížský tribunál. Posel byl vybaven pověřovacími listy, ale vezl s sebou i soudní protokoly, dokazující vinu uprchlice. Listiny prý předložil v Lutychu Radě šedesáti, což byl zřejmě sbor městských radních, ta případ prozkoumala a rozhodla o vydání travičky. K této epizodě případu markýzy de Brinvilliers se váže ještě velmi romanticky vyhlížející příhoda, kterou nelze ani ověřit, ani popřít. Uvedl ji i seriózní kronikář soudních případů François Gayot de Pitaval.

Policejní důstojník Desgrais dobře věděl, že má proti sobě prohnanou soupeřku. Jistě se nevzdá bez boje. Zatčení na „svaté půdě“ kláštera, která byla považována pro civilní moc za nedotknutelnou, mohlo vzbudit nežádoucí pozornost, lidé by případně mohli markýze pomoci k útěku. Proto se Desgrais rozhodl pro lest. Oblékl hábit abbého, přišel do kláštera jako církevní hodnostář na cestách, před markýzou zahrál roli Francouze, který slyšel o osudu své krajanky, proto jí přišel nabídnout pomoc. Jako v románových příbězích té doby si pohledný seržant Desgrais rychle získal přízeň vášnivé markýzy, chřadnoucí v klášterní cele. Začal se jí dvořit, jednou dvakrát si s ní vyšel na procházku za klášterní zdi, 25. března jí oznámil, kdo ve skutečnosti je, a zatkl ji. Odevzdal ji strážím svého doprovodu, vrátil se do kláš-

tera, na základě povolení Rady šedesáti prohledal celou a pod kavalcem našel kazetu. Obsahovala asi patnáct nebo šestnáct listů osobní zpovědi markýzy de Brinvilliers. Madame Marie de Sévigné píše v 269. dopise své dceři, že tato zpověď obsahovala zevrubné přiznání ke všem zločinům. Už jako dítě zapálila jakýsi dům, otráвила svého otce, oba bratry a dokonce jedno ze svých dětí. Sama požila jed, aby na sobě vyzkoušela působení protijedu.

„Ani sama Médea nezašla tak daleko,“ píše spisovatelka de Sévigné. „Napsala zpověď vlastní rukou a taky ji potvrdila. Nebylo to rozumné, ale prohlásila, že soupis zločinů pořídila ve vysoké horečce. Všechno jsou to jen nesmyslné tlachy. V Paříži se teď nemluví o ničem jiném než o Brinvilliersové. Píše se o tom, co řekla, co dělá.“

Markýza se po zatčení neodevzdala osudu. Hned v prvních dnech se snažila spojit se známými. Myslela si, že uplatí jednoho ze strážných, a svěřila mu dopis, adresovaný jakémusi Thériovi, s nímž měla za pobytu v Lutychu víc než přátelský poměr. Ten však dopis odevzdal veliteli eskorty Desgraisovi. Bylo to volání o pomoc. Žádala svého známého, aby přijel a rychle ji vysvobodil z rukou policistů. Hned druhého dne napsala další dopis, v němž doplnila své informace z předešlého dne. Eskorta je složena pouze z osmi mužů, nebude problém postavit proti nim pět šikovných šermířů, kteří by je porazili. V dalším pak byl návod, jak eskortu zastavit a zachránit aspoň kazetu s její zpovědí. Stačilo by zabít dva koně ze čtyřspřeží, kočár by musel zastavit, ve zmatku by se mohl kdokoliv zmocnit kazety a všechno spálit.

K tajemnému panu Thériovi se dopisy nedostaly, přesto se však objevil na scéně. V Maastrichtu, kudy eskorta projížděla, se dal do řeči se strážnými a nabízel jim tisíc pistolí, když pomůžou markýze při útěku. Všechny pokusy o útěk a zničení kompromitující zpovědi ztroskotaly. Markýza zvolila poslední možnost:

pokusila se o sebevraždu. Chystala se spolknout jehlici, byla však bdělým strážným přistižena, a tak jí nezbyvalo než pokračoval v cestě do Paříže.

Eskorta překročila francouzské hranice 17. srpna 1676, v Rocroi čekal na zatčenou rada velké soudní komory Paluau. Z pověření krále i parlamentu měl podezřelou vyslechnout. Policie se totiž domnívala, že mnozí z markýzských známých politiků, vysokých úředníků a vlivných osobností budou moci na pařížské půdě vyšetřování i proces ovlivnit. Proto dal král příkaz, aby rozhodující výslech provedli hned na hranicích.

Zklamala je. Všechno popřela. Neví nic o žádné skříňce s jedy, nenapsala žádnou závěť a nezná kazetu s dokumenty. Svého otce ani bratry neotrávila, s La Chaussée nikdy nebyla ve styku, a když, tak jen jako se sluhou jejího bratra. Dopisy, které strážný odevzdal Desgraisovi, nepsala a nikdy je neviděla. Nikoho nepřemlouvala, aby je doručil panu Thériovi. Když jí ukázali Sainte-Croixovu krabici s jedy, zavrtěla hlavou a prohlásila, že neví, oč jde. Dlužní úpis na třicet tisíc livrů vystavila Sainte-Croixovi jen proto, aby se jím mohl prokázat jako její věřitel, měla od něj úpis na stejnou částku, což pohledávku vyrovnávalo, šlo tedy jen o formální transakci.

„Kde máte ten úpis podepsaný panem Sainte-Croixem?“ zeptal se rada Paluau.

„Nemám ho. Musela jsem ho ztratit cestou. Víte, jak zacházeli s mými zavazadly?!“ odpověděla drze.

Jako příslušnice francouzské šlechty měla zatčená právo být souzena trestním senátem nejvyššího soudu. Byla si vědoma tohoto privilegia a na první přelíčení se pečlivě přichystala. Požádala tehdy nejlepšího pařížského obhájce Maître Nivella, aby ji obhajoval, o pomoc poprosila dobrého přítele svého zesnulého milence Sainte-Croixe Penautiera. Byl to velmi zámožný a vlivný muž v záviděníhodné státní funkci. Byl královským vrchním výběřčím daní.

Obsah tohoto dopisu je znám. Popřela v něm všechno a napsala, že před soudem učiní totéž. Žádala ho však, aby využil svého významného postavení a pomohl jí z vězení. Penautier byl podle toho, co o něm napsal Voltaire, nejvyšší rentmistr stavů i duchovenstva v Languedocu, měl tedy nejen značnou moc, ale také téměř neomezené finanční možnosti, to markýza odhadla správně. Nenapadlo ji však, že se moták nedostane do jeho rukou, že skončí na psacím stole velitele parlamentního vězení, který ho předá soudci. A tak dopis z vězení pouze přivedl rentmistra do nepříjemných rozpaků, nebylo mu milé, že ho travička obžalovaná z hrozných vražd považuje za věrného přítele, který jí poskytne pomoc tím, že použije svého vlivu u ministrů Ludvíkovy vlády.

Když zjistila, že její akce ztroskotala, rozhodla se skončit trápení sebevraždou. Dlouhé dny hledala prostředek. Oběsit se nemohla, nebylo na čem, otrávit se nemohla, nebylo čím, podřezat si žíly nemohla, scházel jí ostrý předmět. Tak si vymyslela strašlivou sebevraždu. Od felčara si opatřila nejdleší nástavec ke klystýru. Chtěla si jím zezadu probodnout vnitřnosti. Ani tento pokus jí nevyšel. Dozorce klystýrovou špici našel a zabavil ji.

Obhájce Nivelles byl zkušený právník. Dokázal odhadnout situaci, přesně znal své možnosti i pravomoc soudního dvora. Proto zvolil pro výjimečnou klientku výjimečnou obhajobu. Sepsal a dal vytisknout memorandum, které předložil soudu, ale rozeslal je také vlivným osobnostem. Zvolil v něm jedinou možnou cestu obhajoby, svalit všechnu vinu na mrtvého Sainte-Croixe, který se už nemohl bránit. A tak ho vyličil jako ďábla, který se ze vzteku mstil. Starý pán d'Aubray ho dal zavřít do Bastily, aby před jeho vlivem uchránil dceru, on se za pobytu ve vězení vyučil travičskému řemeslu, když se později dostal na svobodu, otrávil nejen otce markýzy de Brinvilliers, ale i její dva bratry. Takový to byl zlosyn.

Markýza na tomto neštěstí nese taky svůj díl viny. Bezhlavě se do Sainte-Croixe zamilovala, bezmezně mu důvěřovala, byla přesvědčena, že jí přeje jen všechno nejlepší. Kdyby ho neposuzovala očima zamilované ženy, byla by pochopila, co chystá, možná že mu v jeho záměru dokonce mohla zabránit. Jenže Sainte-Croix byl dost chytrý, aby dokázal před markýzou skrýt svůj úmysl pomstít se celé d'Aubrayově rodině. Předstíral, že se do ní zamiloval, ale neměl v úmyslu oženit se s ní, použil ji jen jako nastrčenou figuru. Ne, markýza de Brinvilliers neměla zapotřebí vraždit, ale Sainte-Croix chtěl shrábnout její rodinné jmění. Ptáte se jak? Věděl, že ho uposlechne na slovo. Když se stane jedinou dědičkou, bude Sainte-Croix boháč. Marie-Madeleine mu nedokáže odepřít nic na světě.

Obhájce Nivelles předvídal, že by někdo mohl pokládat útěk jeho klientky za hranice jako přiznání viny. Raději podal hned vysvětlení. Markýza neutíkala do ciziny před trestem za zločiny, které nespáchala, ale před věřiteli. Kvůli Sainte-Croixovi se zadlužila, však se v soudních dokladech nacházejí její a Sainte-Croixovy dlužní úpisy, zatím neměla možnost dluhy splatit.

Markýza pochází ze starého šlechtického rodu s nejlepší pověstí. O tom nemůže nikdo pochybovat. Její otec zastával jednu z významných veřejných funkcí království. Její bratři rovněž. A její manžel byl jedním z významných vojevůdců. Klientka je obžalována z nepředstavitelně krutých zločinů. Tak těžké zločiny však vyžadují stejně pádné důkazy. Soud je však nemá.

Advokát probíral jednu část obvinění po druhé. Na základě dat označených na některých balíčcích jedu z oné kompromitující krabice a podle data dopisů, které markýza psala Sainte-Croixovi, se snažil dokázat, že jedy byly do krabice uloženy později, než byly napsány dopisy. Byl to sice bravurně provedený právní kousek, ale v zásadě jen hra s čísly. V této fázi procesu už

málokdo věřil, že se markýza de Brinvilliers na vraždách jedem nepodílela.

Zkušený právník Nivelles věděl, že musí napadnout a rozcupovat jeden důkaz po druhém. Nebyla to snadná práce. Nejtvrdším oříškem byla markýzina zpověď, v níž se ke zločinům přiznala. Zbyla mu malá naděje, ale nepromarnil ji. Markýzina zpověď začíná neměnou klauzulí předepsanou církví: Vyznávám se bohu všemohoucímu a vám otče... tedy duchovnímu, zpovědníkovi, který od nepaměti musí o zpovědních tajemstvích zachovat za všech okolností mlčení. Nikdo nepochybuje o tom, a v sedmdesátých letech sedmnáctého století to platilo beze zbytku, že ani světský soud nesmí zneužít zpověď napsanou v důvěře, že bude tajemství zachováno. Byla to sice chabá argumentace, ale snad jedině možná. Aby skutečně nevynechal jediný z mála možných argumentů, zdůraznil ještě, a ne jen jednou, že v markýzině výpovědi je jasně zaprotokolováno, že ji napsala v jakémsi transu, tedy v době, kdy nebyla schopna ovládat své konání.

Proces s markýzou de Brinvilliers zahájili 29. dubna 1673, 22 líčení se táhlo až do 16. července 1676, kdy byla odsouzena.

„Proč jste se, obžalovaná, tolik snažila dostat onu krabici, která se po smrti pana Sainte-Croix našla v jeho bytě. Obsahovala prudké jedy?“ zeptal se státní žalobce.

„Ty mě nezajímaly. Nevěděla jsem, že v ní nějaké jsou. Chtěla jsem dostat zpět jen své dopisy, nic víc.“

„Tvrdíte, že jste neznala obsah krabice?“

„Neměla jsem ponětí, co v ní je. Chemikálie mě nezajímaly. S těmi ohavnými jedy jsem neměla nic společného.“

„Dobře, vraťme se k vašemu útěku za hranice. Proč jste odešla z Francie?“

„Především jsem z Francie neutekla. Odjela jsem jako mnozí jiní. A důvod vám taky řeknu. Nesnášela jsem se se švagrovou, a tak jsem se rozhodla, že na nějaký čas odjedu.“

„Proč jste napsala onu zpověď, když tvrdíte, že jste se nedopustila žádné z oněch tří vražd?“

„Byla jsem za hranicemi sama, opuštěná. Neměla jsem peníze. Měla jsem hlad. Musela jsem si vypůjčit tolar, abych měla na nejnutnější jídlo. Byla jsem v takovém duševním stavu, že jsem vůbec nevěděla, co dělám. Snad jsem v té chvíli byla nepřičetná.“

„V oné zpovědi jste se přiznala, že jste už velmi mladá zapálila jakýsi dům. Můžete nám říci, čí to byl dům a kde stál?“

„To vám nemohu říct, Ctihodnosti, protože jsem žádný nezapálila. Je to výmysl zrovna tak jako všechno ostatní.“

„Přiznala jste se k vraždě otce a dvou bratrů.“

„Nevím, jak jsem to mohla napsat. Není to pravda. Nic jsem neudělala.“

„O své sestře jste se vyjádřila před svědky, že už nebude dlouho žít.“

„To jsem skutečně řekla. Nemělo to však vůbec nic společného s vraždami. Moje sestra Thérèse byla velmi nemocná. O tom jsem mluvila. Je nemocná i dosud, její stav se dokonce zhoršil.“

„Stýkala jste se s ní?“

„Stýkala jsem se se všemi příbuznými. Právě oni mi poradili, abych se na čas vypravila na cesty.“

„Jaképak cesty? Jela jste rovnou do kláštera, protože jste se na církevní půdě cítila jistá,“ řekl soudce.

„Ne, Ctihodnosti. Chtěla jsem být v klidu. Můj duševní stav nebyl nejlepší. Důkazem toho je moje tak zvaná zpověď. A kam jsem měla jít, když ne do kláštera, když jsem v Lutychu nikoho neznala?“

„Proč vám příbuzní radili, abyste odjela?“

„Kvůli těm tragickým událostem.“

„Máte na mysli otce a bratry, nebo Sainte-Croixe?“

„Obojí.“

„Jaký byl váš poměr k Sainte-Croixovi?“

„Milovala jsem ho.“

„Žili jste spolu jako muž a žena?“

„Ano, Ctihodnosti.“

„Odkdy?“

„Od toho dne, kdy ho propustili z Bastily.“

„Mluvila jste s ním někdy o plánované vraždě vašich příbuzných?“

„Nikdy, Ctihodnosti.“

„Neobstarávala jste mu chemikálie?“

„Ne, nikdy.“

„Lékárník Glazer a jeho zaměstnanci říkají něco jiného.“

„Nemluví pravdu.“

„Neřekl vám Sainte-Croix někdy, že má prostředky, jak získat velké peníze?“

„Na nic takového se nepamatuju.“

„Vystavila jste onen dlužní úpis na 30 000 livrů před, nebo po smrti svých bratrů?“

„To už si nepamatuju. Ale vzpomínám si, že jsem napsala ten úpis, protože si Sainte-Croix tu částku pro mne vypůjčil od známého.“

„Jeho jméno?“

„Nikdy mi je neřekl.“

„Lékárník Glazer vypověděl, že jste k němu chodila. Tak jak to vlastně je, když tvrdíte, že jste u něj nikdy nebyla.“

„Nebyla jsem u něj pro jedovaté prášky. Asi třikrát jsem se s ním byla poradit, když mi nebylo dobře. Dal mi užívání.“

„Proč jste se obrátila o radu a pomoc na pana Penautiera?“

„Protože jsem věřila, že mi pomůže. Potřebovala jsem poradit.“

„Proč jste ale napsala, že uděláte všechno, co vám řekne?“

„Sama nevím, proč jsem to napsala. Znovu však musím zdůraznit, že jsem byla v takovém duševním rozpoložení, že mi byla každá rada dobrá.“

„Proč jste se obrátila na pana Thériu, proč vám měl právě on pomoci na svobodu?“